Traditie

* * * Tussen enerzijds de bij tijd en wijle bedenkelijk geringe waardering die de Nederlandse natie voor de krijgsmacht blijkt te willen opbrengen, en anderzijds het verlangen van vele leden van die krijgsmacht naar een hechtere onderlinge verbondenheid, laat zich gemakkelijk een bepaalde relatie vaststellen. Het is daarbij zeker niet onwaarschijnlijk, dat het streven naar versterking van de groepsbinding de krachtigste stimulansen ontleent aan het gemeenschappelijke besef, zonder reden te worden verguisd en ten onrechte te worden gedrongen in de hoek waar de slagen vallen.

In een dergelijke situatie blijkt het ook buiten militaire kringen vaak te komen tot een groeiend onbehagen en een toenemende irritatie over de klaarblijkelijk destructieve oogmerken van een niet aflatende negatieve kritiek. Ten antwoord daarop manifesteert zich dan niet zelden een opmerkelijke stijging van de publieke interesse in de strijdkrachten, hun historie en hun tradities: vlootschouwen, vliegfeesten en open dagen trekken ongekend grote aantallen enthousiaste toeschouwers, militaire taptoes blijken zich gemakkelijker te kunnen handhaven dan vele clubs uit het betaalde voetbal, en instellingen als het Legermuseum worden bezocht door een veelvoud van de bezoekerstotalen waarmee bijvoorbeeld het experimentele theater het moet stellen. Deze alleszins verheugende reacties op het drijven van hen die de krijgsmacht een kwaad hart toedragen, komen stellig niet alleen van de leden van de gesmade gewapende macht, doch uit brede lagen van de bevolking. Terecht wil de Militaire Spectator daarom in voorkomende gevallen gaarne de schijnwerpers richten op alles waarin de herlevende belangstelling gestalte kan krijgen, en steun verlenen aan ieder streven dat de positieve waardering voor de krijgsmacht en haar geschiedenis kan helpen bevorderen. De aandacht die recentelijk in deze kolommen werd gewijd aan de jubilea van het Legermuseum (*Mil. Spect.* **142**(1973)(8)343) en de Verbindingsdienst (*Mil. Spect.* **143**(1974)(2)) getuigt daarvan al evenzeer als de elders in dit nummer opgenomen oproepen ten gunste van de traditiehandhaving bij wapens en dienstvakken.

Met de *eerbied voor de traditie* is het overigens ten onzent in het algemeen maar matig gesteld, en de *zin van de traditie* wordt gemeenlijk eerder bekend verondersteld dan duidelijk gemaakt. Zo slaakte het standaardwerk „Militair ceremonieel" — in 1939 verschenen van de hand van Luitenant-Generaal b.d. jhr. E. J. M. Wittert — wél de verzuchting

Niet genoeg kan men het betreuren, dat, gedurende eene lange reeks van jaren, van eerbied voor de traditie bij ons weinig waar te nemen is geweest . . .

maar blijkt zich daarna meer bezig te houden met het regelen en omschrijven van de precieze vormen van de traditie dan met het verklaren van haar ware zin.
In de schaarse artikelen die tot nu toe in de Militaire Spectator aan deze materie konden worden gewijd, blijken de al even schaarse auteurs zich door hun warme liefde voor historie en traditie veelal te hebben laten verleiden tot een subjectieve, emotionele benadering die slechts weinig weerklank vermag te vinden en die door velen wordt beschouwd als „hobbyïsme van gene zijde van de generatiekloof".
Helaas, want in wezen vormt traditie juist *de brug tussen de generaties*. Immers, *de traditie verzekert de continuïteit in de cultuur* door, zoals Van Dale zegt, . . .

het overleveren van persoon op persoon, van generatie op generatie, bij monde en vervolgens ook in voorstelling of geschrift, van geestelijk bezit, van cultuurgoederen.

Deze formulering van de *functie van de traditie* verschaft tevens de rationele verklaring van haar *zin*, en doet ten volle verstaan welke de diepere oorzaak is van de hiervoren geschetste opbloei van de publieke belangstelling: hoe ernstiger men de continuïteit van de cultuur bedreigd acht, hoe beter de functionaliteit van de traditie zal worden beseft!

Wie dan ook aan de toekomst gelooft, zal zowel

het heden als het morgen pogen te grondvesten op het gisteren en daarbij dankbaar steunen op een verantwoorde traditie, die enerzijds de beproefde onderbouw van het bestaande zal benutten en anderzijds zal waken tegen absurde anachronismen die de soliditeit van de gehele constructie in de waagschaal zouden stellen: op de rijke schoonheid van een gothische kathedraal past nu eenmaal geen modern gestyleerde betonnen spits, hoe tijd- en weerbestendig die ook zij. Wie voor een dergelijke ontluistering zou durven pleiten gaat zonder pardon aan de schandpaal, gesmaad door een ieder die prijs stelt op de ongeschonden overdracht van cultuurwaarden aan komende generaties. Met alle recht en reden zou een geschokte mensheid in het geweer komen met woedende protestacties, demonstraties en betogingen om fel verontwaardigd stelling te nemen tegen een zo barbaarse aantasting van hetgeen behoort te worden verdedigd als „een leefbare wereld". Het zou, in dat verband bezien, allerminst verwonderlijk zijn als juist in de huidige tijd de moderne mens zou doen blijken van een grote verknochtheid aan de traditie, en zou getuigen van zijn eerbied daarvoor en van zijn begrip voor haar wezenlijke zin. Die mens dreigt immers in de gesystematiseerde produktieprocessen van onze dagen steeds meer te worden behandeld als een zielloos voorwerp, steeds meer te worden ontmenselijkt en steeds meer te worden gereduceerd tot een factor die, vertaald in gaten in een ponskaart, met behulp van de computer kan worden geoptimaliseerd.

Tegen die over-rationaliserende degradatie nu komt de mens in begrijpelijk verzet — de vele hedendaagse stromingen en bewegingen liegen er niet om — omdat hij zich de rol van *object* niet wil laten welgevallen doch *mens* wil blijven.

Aan de koude, onpersoonlijke computer poogt hij te ontsnappen, met bloemen in het haar terug naar de natuur; tegen het meedogenloze intellectualisme, dat de toekomst op tekentafels construeert en in laboratoria test, zoekt hij bescherming in droomwereld en mystiek, waarbij hij in grootmoeders kleerkast de vermomming vindt voor de vlucht uit de eeuw van de ruimtevaart; en aan de onbarmhartige natuurwetenschappen, die hem beletten zich soeverein meester van de situatie te betonen, onttrekt hij zich door zijn menselijke eigenschappen te ontplooien en te ontwikkelen waar dat nog wél kan: in gezin, vriendenkring en vereniging.

De *complete mens* is méér dan een ponskaart met een reeks van posities in een code waarvan alleen de computer de sleutel heeft. De mens is slechts compleet met inbegrip van al zijn emoties: met zijn subjectiviteit, met zijn bedrijvigheid of zijn rust, zijn gedachten, hoop en idealen, zijn zorg, teleurstelling, angst en verdriet, zijn vreugde en geluk, zijn aanhankelijkheid, kameraadschap, trouw en liefde. Dat geldt zowel voor de „angry young men" als voor de „oldtimer", voor de Dolle Mina evenzeer als voor haar grootmoeder, en voor de nonconformistische jeugd zeker niet minder dan voor het paternalistische establishment. Zij allen verzetten zich tegen de ontmenselijking en stellen, in verweer daartegen, de menselijke emoties hoog. De consequentie van dat alles is onontkoombaar: velen hebben aanzienlijk meer eerbied voor en behoefte aan traditie dan zij wellicht geneigd zijn te erkennen. Maar men zal dan toch bezwaarlijk de rijke waarden kunnen ontkennen of verwerpen van dat zelfde verleden waarnaar men in wezen terughunkert. Het verzet tegen het genadeloze rationaliseringsproces ontleent zijn kracht aan de gevoelswaarden van de complete mens. In de reeks daarvan passen, zoals hiervoren reeds aangeduid, zowel de *liefde* als de *trouw* en de *kameraadschap*.

Het moet dan wel volslagen onlogisch aandoen, wanneer men daarvan dan zou willen uitzonderen de liefde voor God, Vorstenhuis en Vaderland, de trouw aan eed, woord, eer en plicht en de kameraadschap voor de wapenbroeder! Ook deze waarden zijn onvergankelijk. Wie die wil beschermen en behouden is *conservatief* in de beste betekenis van die term.

De zin van de traditie is dat zij conserveert hetgeen behoort te worden overgedragen. En dat is niet het dode, maar het levende uit een waardenvol verleden.

Literatuur

E. J. M. Wittert — *Militair ceremonieel.* Van Stockum & Zn, Den Haag (1939).

D. baron Mackay — Traditie. *Mil. Spect.* **121**(1952)(4) 239.

H. Ringoir — Doodnuchtere traditie. *Mil. Spect.* **126** (1957)(1)47.

H. Ringoir — Het handhaven van tradities. *Mil. Spect.* **131**(1962)(10)481.

H. Ringoir — Traditiehandhaving. *Mil. Spect.* **134**(1965) (11)540.

J. Zielhuis — De betekenis van het militair uiterlijk vertoon geprojecteerd op de bestaande maatschappelijke opvattingen. *Mil. Spect.* **139**(1970)(2)61.